

Biblioteka
Prozna putovanja

Urednik
Marija Vukosavljević

Naslov originala
Eva Ibbotson
The Star of Kazan

Copyright © Eva Ibbotson
© za srpski jezik ODISEJA

Eva Ibbotson

Kazanska zvezda

Prevela
Jovana Kuzmanović

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ODISEJA
Beograd, 2012.

I. Pronalazak jedne osobe

Eli je u crkvu ušla zbog svojih stopala. To možda nije najbolji razlog za odlazak u crkvu, ali Eli je bila debeljuškasta i sredovečna, i bolele su je noge. Mnogo su je bolele.

Bio je to lep junski sunčan dan i Eli i njena prijateljica Zigrid (veoma mršava, kao potpuna suprotnost bucmastoj Eli) krenule su rano iz Beča malim vozom koji je krivudao kroz planine kako bi se popele na Dorfelšpic.

U planine su išle poslednje nedelje svakog meseca. Tada su dobijale slobodan dan, skidale kecelje i oblačile haljine. Punile su ruksake sendvičima sa salamom i kolačima sa šljivama kako ne bi ostale gladne dok se dive prelepom pogledu. Tako su se odmarale od teškog posla kojim su se svakodnevno bavile. Čistile su, kuvale, odlazile u kupovinu i ribale podove u kući profesora kod kojih su radile i koji su im stalno zbog nečega zakerali. Eli je bila kuvarica, a Zigrid služavka i već godinama su bile prijateljice.

Međutim, te nedelje Eli je nosila nove čizme, što nije baš pametno kad se pođe u dugu šetnju. Bile su otprilike na pola puta do vrha brda kad su stigle do cvetne poljane.

S druge strane, tiha i usamljena, nalazila se mala bela crkva sa zaobljenom kupolom.

Eli je zastala.

„Znaš, Zigrid, volela bih da se pomolim za svoju majku. Noćas sam je sanjala. Ti samo nastavi, stići ću te ja.”

Zigrid se namrštila.

„Rekla sam ti da ne obuvaž nove čizme.”

Međutim, pristala je da polako sama nastavi da se penje, a Eli je prešla preko drvenog mosta iznad potočića i ušla u crkvu.

Ta crkva izgledala je kao jedno od onih mesta na kojima će bog svakog časa organizovati velepni pir. Na tavanici su bili naslikani anđeli, zlatne zvezde i Sveta Ursula ispruženih ruku. Eli je odmah bilo bolje. Čak ni relikvija čuvana u crkvi nije bila nešto neprijatno poput nožnog prsta ili sasušene ruke, već lokna svetičine kose u staklenoj vitrini ukrašenoj biserima. Iako je crkva bila potpuno izolovana i prilično daleko od sela, neko je u vazuu pod Bogorodičnim stopalima stavio buket svežih alpskih ruža.

Eli je sela na klupu i odvezala pertle. Pomolila se za svoju majku koja je preminula pre mnogo godina... i sklopila oči.

Dremala je samo nekoliko minuta. Kad se probudila, crkva je i dalje bila pusta, ali joj se učinilo da nešto čuje. Polako se osvrnula oko sebe, ali nije primetila ništa neobično. Onda je virnula iza ivice klupe i na crvenom tepihu ispod oltarskih stepenica ugledala paket.

Bio je veličine korpe za povrće, doduše poveće, i Eli je prvo pomislila da je neko tu ostavio ponude za siromašne.

Međutim, to se obično radi za vreme praznika u septembru a ne u junu. A onda se na Elino zaprepašćenje iz korpe začulo nekakvo tiho i tužno mjaukanje ili zavijanje...

Mače... Štene?

Eli je vezala pertle i prišla korpi.

Međutim, u korpi se nalazilo nešto mnogo drugačije od napuštene mace ili kuce.

„O, bože”, rekla je Eli. „O, bože, bože, bože!”

Zigrid je za to vreme stigla do vrha planine. Neko vreme se divila pogledu, pojela je sendvič sa salamom i nekoliko puta duboko udahнула. Od Eli nije bilo ni traga ni glasa.

Počela je da se nervira. Kad se nalazite na vrhu planine i divite se pogledu, potreban vam je neko s kim ćete to podeliti. Zigrid je sačekala još malo, a zatim spakovala ranac i krenula niz stenovitu liticu. Prošla je kroz borov šumarak i stigla do poljane i male crkve.

Eli je još bila unutra. Sedela je na jednoj od prednjih klupa i držala nekakav zamotuljak. Lice joj je bilo zbušnjeno, rumeno i nekako neobično...

„Neko je ovo ostavio ovde”, rekla je.

Eli je pomerila ivicu šala u koji je to nešto bilo umotano, a Zigrid se nagnula da pogleda.

„Gospode bože!”

Beba je bila vrlo, vrlo mala. Imala je možda tek nekoliko dana, ali je bila neverovatno... živa. Širila je toplotu kao sveže ispečena vekna, mrdala je nožicama ispod šala, a kad je Zigrid ispružila koščati prst da bi je dodirnula po obrazu,

otvorila je oči. U dve služavke je gledala prava pravcata osoba.

„Našla sam poruku prikačenu za šal”, rekla je Eli.

Na parčetu papira umrljanom suzama bile su ispisane sledeće reči: „Molim vas da budete dobri prema mojoj maloj kćeri i odvedete je kaluđericama u Beč.”

„Šta ćemo da radimo?” – upitala je Zigrid.

Bila je uzbuđena. Ni ona ni Eli nisu bile udate i nisu znale ništa o bebama.

„Odvešćemo je u Beč kod kaluđerica, baš kao što piše u poruci. Šta bismo drugo mogle?”

Bio im je potreban jedan sat da odnesu bebu u malo selo Petelsdorf. Niko nije znao ništa o bebi niti je iko video nekoga u maloj crkvi.

„Verovatno su je doneli s druge strane, kroz klanac”, govorili su ljudi.

Jedna seljanka im je dala flašicu i malo razređenog kravljeg mleka. Krenule su ka maloj stanici kraj jezera da sačekaju voz za Beč.

Kad su stigle u grad s vlažnim i preplašenim paketom, bilo je već kasno i bile su mnogo umorne. Jedini manastir za koji su znale da prihvata siročad nalazio se daleko od kuće profesora u kojoj su živele i radile, a nisu imale novca za taksi.

Zato su sele na tramvaj. Iako je to bio jedan od onih novih, električnih, već se spustila noć kad su prišle ulazu u manastir Svetog srca.

Velika gvozdena kapija bila je zatvorena, a iz niske bele zgrade čulo se pevanje.

„Ovde će joj biti dobro”, rekla je Eli i pomilovala bebu po glavi.

Zigrid je povukla konopac na vratima. Čule su zvonjavu, ali se niko nije pojavio.

Ponovo ga je povukla i sačekale su još malo. Onda se najzad u dvorištu pojavila starija opatica.

„Šta želite?” – povikala je škiljeći kroz sumrak.

„Pronašle smo bebu, sestro”, rekla je Zigrid. „Neko ju je ostavio u crkvi u planini.”

„Ne, ne, NE!” Opatica je odmahнула rukama. Lice joj je bilo užasnuto. „Odvedite je odavde, ne zadržavajte se ni minut više, nije trebalo da dolazite! Mi smo u karantinu zbog tifusa. Već tri sestre su ga dobile i širi se na decu.”

„Tifus!” Eli se naježila. Svi znaju da je to zaista užasna bolest.

„Vodite je odavde, brzo, brzo”, rekla je opatica i počela da maše rukama kao da tera guske.

„Ali gde da je odvedemo?” – upitala je Zigrid. „Sigurno postoji neko drugo mesto.”

„Niko u Beču ne prihvata decu dok god traje epidemija”, rekla je. „I tako će biti sigurno bar još šest nedelja.”

Dve prijateljice su se zглеdale.

„Moramo da je povedemo sa sobom i sutra pokušamo ponovo.”

„Šta će nam reći profesori?”

„Ne moraju ni da znaju”, rekla je Eli. „Sakrićemo je ispod stepenica. Oni nikad ne silaze u kuhinju.”

Međutim, nije bila u pravu.

Troje profesora su živeli u istoj kući od rođenja.

Nalazila se na južnoj strani malog trga u najstarijem delu grada, nedaleko od careve palate i Španske škole ja-hanja. Ako biste se nagnuli s prozora na spratu, videli biste golubove kako kruže oko tornjeva Katedrale Svetog Ste-fana koja se uzdizala u samom centru grada, a samim tim (za ljude koji su tu živeli), i u centru sveta.

Međutim, iako je čovek s tog trga mogao peške da stigne do svih važnih mesta u gradu, tu je sve bilo mirno i nekako prisno. U sredini se nalazila statua generala Bre-nera na bronzanom paradnom konju. To je posebno radovalo decu iz kraja, jer postoji dosta stvari koje mogu da se rade s kipom konja: pravila su se da jašu, mazila ga i sklanjala se ispod njega od kiše. General je bio veliki heroj i borio se protiv Napoleona. Zbog toga je i trg nazvan po njemu: Brenerov trg.

Pored generala na konju nalazila se fontana s plitkim bazenom i širokom kamenom ogradom. U njoj su ponekad plivale zlatne ribice koje su deca osvajala na vašaru u Pra-teru, parku u severoistočnom delu grada, i ubacivala ih u vodu na putu kući.

Na zapadnoj strani trga uzdizala se crkva nazvana po Svetom Florijanu, zaštitniku vatrogasaca. Bila je to veoma lepa građevina s travnatim dvorištem punim divljeg cveća, a nasuprot crkvi nalazio se drvored kestenova zaštićenih gvozdenom mrežom koji su zaklanjali trg od vreve velike ulice što je vodila ka centru grada. Na jednom uglu bila je mala knjižara, a na drugom kafe s prugastim žaluzinama.

Tako je ovaj mali trg imao sve što vam ikad može biti za-trebati.

Kuća u kojoj su živeli profesori, iako stisnuta između drugih zgrada, bila je najveća i najlepša od njih i imala je balkon od kovanog gvožđa na prvom spratu, žardinjere u prozorima i zvekir u obliku sove.

Profesor Julijus, visok i uvek ozbiljan čovek sa zašiljenom sedom bradicom, bio je njen najstariji stanar. Jednom, pre mnogo godina, zamalo se oženio, ali je odabranica njegovog srca umrla nedelju dana pre venčanja. Od tada je profesor Julijus uvek namršten i strog. Bio je naučnik, tačnije geolog, i predavao je na univerzitetu gde je studentima pričao o flu-oritu i granitu, i učio ih kako da razbijaju stene čekićem a da im pesak ne uleti u oči.

Njegov brat, profesor Emil, izgledao je potpuno dru-gačije. Bio je nizak i bucmast, gotovo da nije imao kose, a kad se penjao uz stepenice, uvek je teško dahtao. Među-tim, bio je to veseo čovek. On je predavao istoriju umet-nosti i već samo na osnovu prstiju na nozi anđela umeo je da kaže da li ga je naslikao Tintoreto ili Tician.

Pored njih dvojice, živela je tu i jedna žena, njihova mlađa sestra Gertruda koja se bavila muzikom. Predavala je harmoniju i kontrapunkt i svirala je harfu u gradskom orkestru. Imati harfu je isto kao kad neko ima veliko i neposlušno dete koje mora da nosa sa sobom, čuva od vlage i podiže u kočije. Zato je Gertruda uvek zbog nečega bila zabrinuta i umorna, kao i mnoge druge harfistkinje.

Naravno, odmah treba da vam bude jasno da nijedno od ovo troje ljudi nikad u životu nije skuvalo jaje, opralo

čarape ili namestilo krevet. Kad bi Eli i Zigrid uzele slobodan dan, morale su da im ostavljaju spreman hladan ručak. Međutim, do večeri profesori su opet postajali potpuno bespomoćni. Profesoru Julijusu trebalo je doneti viski i sodu u sobu kako bi mogao da zaspi, profesoru Emilu, koji je često imao stomačnih tegoba, bila je potrebna šolja toplog mleka s medom, a profesorka Gertruda je uvek imala hladna stopala pa su joj donosile bocu s vrućom vodom pre nego što bi legla u krevet. Zato su profesori čekali da se njihove služavke vrate. Zigrid i Eli uvek su dolazile najkasnije u devet... ali ne i tog dana.

„Šta da radimo?” – upitao je profesor Julijus i pogledao prema vratima.

„Možda bi trebalo da siđemo dole i ispitamo stvar?” – predočio je njegov brat.

Zato su krenuli niz stepenice, prošli kroz salon za slikanje i biblioteku i došli do debelih vrata obloženih zelenom čojom koja su delila ostatak kuće od kuhinje.

Pažljivo su ih otvorili. Drveni sto je bio dobro izriban, rešetka na kaminu uglačana, a na ognjištu je gorela vatra.

Ali gde su Eli i Zigrid?

I gde su viski, toplo mleko i boca s vrućom vodom?

Upravo u tom trenutku otvorila su se zadnja vrata i ušle su dve žene. Zigrid je imala nakrivljen šešir, a Eli je raspustila kosu i nosila nešto u rukama.

Svi su zanemeli.

„Šta... je... to?” – upitao je profesor Julijus i uperio dugačak prst prema smotuljku.

„To je beba, gospodine. Pronašle smo je u crkvi. Neko ju je ostavio tamo”, rekla je Zigrid.

„Pokušale smo da predamo opaticama”, rekla je Eli, „ali one su u karantinu zbog tifusa.”

Beba je okrenula glavicu prema njima i šmrknula. Profesor Emil ju je zaprepašćeno pogledao. On je navikao da gleda slike malog Isusa kako ukočeno leži u majčinim rukama, ali ovo je bilo potpuno drugačije.

„Ne dolazi u obzir da beba ostane u ovoj kući”, rekao je profesor Julijus. „Ni jedan jedini dan.”

Profesor Emil je klimnuo glavom. „Ta buka...”

„Smetala bi nam”, rekla je profesorka Gertruda. „A da i ne pominjem ono što se kod beba dešava... na drugom kraju.”

„Samo dok se karantin ne prekine”, rekla je Eli. „Nekoliko sedmica...”

Profesor Julijus je odmahnuo glavom. „Ne, nikako. Ja to zabranjujem.”

„U redu, gospodine”, nervozno je rekla Eli. „Ujutru ćemo je odneti u policijsku stanicu. Oni sigurno imaju neko mesto za čuvanje neželjenih beba.”

„U policijsku stanicu?” – upitao je profesor Emil.

Dete se promeškolo i otvorilo oči. A onda je uradilo ono što sve male bebe rade. *Gledalo* ih je.

„Gospode bože!” – rekao je profesor Julijus.

To nije bio pogled nekoga koga treba odvesti u policijsku stanicu među kriminalce i pijance.

Profesor Julijus se nakašljao.

„Mora da bude što dalje od nas. Ne želimo da je gledamo”, rekao je.

„Ne sme da pravi galamu”, rekao je Emil.

„Ni na minut ne sme da nas prekida u radu”, rekla je Gertruda.

„I čim karantin bude završen, vodite je u manastir. Nego, gde je moj viski?”

„A moje toplo mleko?”

„Gde je moja flaša vruće vode?”

Profesori su legli u svoje krevete. Beba je ležala u pozajmljenim pelenama, na presavijenom ćebencetu u fioci iz koje su služavke prethodno izvadile sve kuhinjske krpe.

„Moramo da joj damo neko ime, čak i ako ne možemo da je zadržimo”, rekla je Zigrid.

„Bilo bi lepo da je nazovemo po mojoj majci”, rekla je Eli.

„Kako se zvala?”

„Anika.”

Zigrid je klimnula glavom. „Anika. U redu, to je lepo ime.”

II. Zlatni grad

U vreme kad su Eli i Zigrid donele paket kući, Beč je bio glavni grad Austrougarske imperije koja je obuhvatala trinaest različitih zemalja i prostirala se kroz veći deo centralne Evrope.

Tom imperijom je vladao jedan čovek, car Franjo Josif, koji je imao zimsku palatu u centru grada, a letnju u predgrađu gde je vazduh uvek bio svežiji. Bio je mnogo usamljen jer je njegovu ženu ubio neki anarhista, a sin se upucao, ali se, koliko je mogao, trudio da ne podlegne patnji. Ustajao je svakog jutra u pet da pročita državne novine i spavao na gvozdenom krevetu kao i njegovi vojnici. Čak je svakog četvrtka pred Uskrs prao noge dvadesetorici siromaha jer je želeo da svima pokaže koliko je dobar.

Međutim, bio je star i dešavale su mu se mnoge loše stvari. Devojčice su mu poklanjale buketiće cveća, ali kad bi se sagnuo da ih uzme, leđa su mu se kočila i morali su da mu pomažu da se uspravi. Ponekad bi mu bečki školarci napravili srdašca od ružičastog papira i bacali ih pred

njega. Komadići papira bi mu se kačili za brkove, uletali mu u nos i terali ga na kijanje.

Bez obzira na sve to, stanovnici Beča su ga voleli. Dopadala im se njegova upornost i sviđalo im se to što nije hteo da se vozi automobilom, iako je to prevozno sredstvo ušlo u upotrebu još pre nekoliko godina, već se ulicama uvek kretao u kočiji sa zlatnim točkovima i mahao svima koji su ga pozdravljali. Bečlije su volele i vatromet koji je svake godine priređivan za njegov rođendan, kao i vojničke uniforme u koje se s mukom utezao kad god bi se održavala parada ili zabava. Obično je nosio husarske ružičaste pantalone i plavu tuniku, srebrne i zlatne detalje s uniformi tirolskih strelaca... a uz sve to i veliki šlem s ogromnim perjem.

U svakoj školi u Beču njegova slika visila je na zidu, tako da je deci njegovo lice s debelim brkovima i celom bilo dobro poznato, kao da im je rođeni deda.

Osim po caru i njegovim dvorcima, Beč je bio čuven i po muzici. Skoro svaki poznati kompozitor koji je ikad živio radio je u Beču: Mocart, Šubert, Betoven i Štraus. Muzika se čula iz svih kuća, valcer se igrao u gotovo svakom kafeu, ali i ispred svirača vergla na ulicama, a u velelepnoj zgradi opere svake večeri pevali su čuveni soprani.

Ne treba zaboraviti ni hranu. Bečlije su zaista volele da jedu. Mirisi kuvanja širili su se ulicama: vanila, sveže mlevena kafa, cimet, kiseli kupus... U Beču je mirisala čak i salata od krastavaca koja u drugim gradovima nema gotovo nikakav miris.

U prodavnicama slatkiša mogli ste da kupite bubice od marcipana, tufnaste bubamare i puževe skrivene u svojim kućicama. Poslastičari su pravili toliko lepe miševе od šećera, da su se deca koja bi ih kupila jedva odlučila da im pojedu glavicu, kao i kućice od kolača od đumbira s užasnim vešticama napravljenim od nugat paste sa šeširima od mirisnog bilja. Sve poslastičarnice prodavale su najmanje sedam vrsta čokoladnih torti, kolače od patišpanja s vanilom i kremom od lešnika i peciva punjena divljim bobicama koje rastu u austrijskim selima ili divljim jagodama blistavim kao da su osvetljene iznutra i savršeno okruglim borovnicama.

Bilo je još mnogo stvari koje su život u Beču činile čudnim: Prater, kraljevski park u senci drevnog drveća gde je svima bilo dozvoljeno da šetaju ili jašu, a baš u tom periodu sagrađen je i luna-park s najvećim karuselom u Evropi. Plavi Dunav vijugao je severnim delom grada. S pristaništa na obali mogli ste da se ukrcate u parobrod i odete čak do Nemačke ili Budimpešte u Mađarskoj. A za samo jedan sat vozom stizalo se do planina.

Međutim, najveći ponos Beča bili su uigrani beli konji iz Španske škole jahanja. Ta škola se nije nalazila u Španiji već je bila spojena s carevom palatom u centru starog dela grada. Sa zasvođenom tavanicom i nizovima stubova, bila je to najlepša arena na svetu. Konji koje ste tu mogli da vidite – pastuvi lipicaneri – posebno su se uzgajali u selu Lipica na jugu carstva, a samo najbolje od njih slali su caru u Beč. Odabrane konje čuvali su na mestu na kojem je

nekad bila zasvođena prinčeva palata. Hranili su ih iz mermernih jasala i godinama učili da se kreću u ritmu muzike i izvode pokrete preuzete iz nekadašnjih ratova, a koji su nosili zvučna imena: kapriole, kurbete i levade.

Kad god bi neko došao u Beč i kad bi ga pitali šta najviše želi da vidi, odgovor je najčešće glasio: „Lipicanere. Bele konje koji plešu. Mogu li, molim vas, da ih vidim?”

III. Potonuće Meduze

Čim se probudila, Anika je otvorila prozorče na tavanu i pogledala prema trgu. To je radila svakog jutra: volela je da vidi da je sve u redu, i stvarno je i bilo. Golubovi su se gnezdili na glavi generala Brenera, fontana je radila, a Jozef je iznosio stočice na ulicu ispred kafea, što je značilo da će biti lep dan. Na trošnoj kućici s druge strane trga otvorila su se vrata i izašao je njen drugar Štefan. Nosio je kanticu za mleko. On je bio srednji od pet dečaka s kosom boje lana, a njihova majka, gospođa Bodek, čekala je i šesto dete. Ako i ono bude dečak, govorila je, odustaće od daljih pokušaja.

Jedan usamljeni pas s ulice zavukao se među stabla kestena. Anika ga nikad ranije nije videla pa ga je rado znalo posmatrala. Možda je lutalica i nema vlasnika. Ako je tako, Eli će joj sigurno dozvoliti da ga zadrži. Na kraju krajeva, Eli je prihvatila i nju kad nije imala nikog svog. I ona je bila kao skitnica, sama i napuštena u maloj crkvi.

Međutim, iza psa se pojavila jedna dama s povocem. Izgleda da on, ipak, nije napušten. Sat na crkvi je otkucao

sedam i Anika se okrenula od prozora da se obuče. Bila je subota i tog dana nije išla u školu, tako da nije bilo potrebe da plete kosu i stavlja kecelju. Ali moraće da obavi još dosta posla pre nego što izađe i potraži svoje drugare.

Prošlo je skoro dvanaest godina otkad je Anika prvi put uneta u kuhinju profesorske kuće. Kad je epidemija tifusa završena i kad je manastir Svetog srca objavio da više nije pod karantinom, Eli je upakovala bebu i zajedno sa Zigrid krenula na sprat da potraži svoje poslodavce.

„Došle smo da se oprostimo od vas”, rekle su im. „Pronaći ćemo neki način da zaradimo za život, ali mi ne želimo da je napustimo.”

Profesori su bili duboko uvređeni. I zbunjeni. I povređeni.

„Da li smo se ikad požalili na bebu?” – kruto je upitao profesor Julijus.

„Ja sigurno nikad nisam rekla ni reči”, odbrusila je profesorka Gertruda i zbunjeno zatreptala.

Zigrid i Eli su se zgledale.

„Hoćete da kažete da ona može da ostane?”

Profesor Julijus je pognuo glavu.

„Naravno, ali očekujemo da će ona biti *korisna*”, rekao je.

„Oh, biće, biće”, povikala je Eli. „Biće to najbolje vaspitano dete u celom Beču.”

I tako je i bilo. Kad je napunila sedam godina, Anika je već umela da ispeče i nafluje čokoladnu tortu na tri sprata i iznese pečenje na sto. S devet godina je naučila da seče

krastavce tako tanko da su kroz komadiće mogle da se čitaju novine, a kad bi je poslali u kupovinu, trgovci su vadili najbolje voće i povrće jer je postala čuvena po svom oku sokolovom. Zigrid ju je naučila kako da izriba parket krpama privezanim za stopala, kako da čisti srebro, hekla, štrika i šije. Od obe žene je saznala da je posao nešto što mora da se uradi i da to kako se neko *oseća* nema nikakve veze s tim.

Međutim, umeću sanjarenja nisu je naučile ni Eli ni Zigrid. Taj talenat da potpuno nestane u oblacima mašte nasledila je od nepoznatih roditelja koji su je napustili.

Eli je mlela kafu i stavljala vekne hleba u rernu da se ugrelu kad je Anika sišla u kuhinju, ali se odmah okrenula da zagrlji usvojenu kćer. Sad je već prestala da strepi da će joj svakog trena neko pokucati na vrata, i da će ugledati nepoznatu ženu koja traži svoje dete. Svejedno, svakog jutra kad bi Anika sišla s tavana, Eli se u sebi zahvaljivala bogu što je još tu.

„Jesi li se umila iza ušiju?”

Anika je klimnula glavom i okrenula uho da ga Eli pogleda. Bila je jaka devojčica guste kose boje žita, zamišljenih sivih očiju pod ravnim obrvama i širokih usta. Mnoge lepuškaste devojčice svetlih očiju radile su po austrijskim selima – čuvale su guske, muzle mleko, leti vodile stoku na visoke pašnjake – ali većina njih nije imala Anikin inteligentni pogled. Pored toga, volela je da teši druge i bila puna samilosti prema ljudima u nevolji.

Anika je zagrlila Eli. Upijala je miris zelenog sapuna i svežeg hleba s njene bele kecelje. Nabrala je nosić od zadovoljstva – za nju je ulazak u kuhinju bio kao povratak kući. Tu se nikad ništa nije menjalo: sto je uvek bio savršeno uglačan, iznad šporeta je visila careva slika, kalendar koji im je svake godine slalo preduzeće za izradu bavarskih kobasica stajao je na simsu pored Elinih saksija s biljem, a na posebnoj polici pored ormara ležala je izlizana crna sveska receptata koju je Eli nasledila od svoje majke i koja se u njihovoj porodici generacijama prenosila.

No, bilo je vreme da počne s poslom.

Anika je izvadila pekmez od kajsija za profesora Julijusa, džem od ribizle za profesora Emila i med za profesorku Gertrudu i odnela ih uz stepenice u trpezariju. Rasporedila je salvete, napunila posudu za šećer i ponovo sišla do kuhinje da natoči bokal tople vode kako bi profesor Julijus mogao da se umije. Zatim se vratila po još jedan za profesora Emila.

Za to vreme je Zigrid očistila i uredila sve sobe u prizemlju, pa su ona, Eli i Anika doručkovale za kuhinjskim stolom. Pozvonilo je zvono iz sobe profesorke Gertrude i Zigrid je za nju pripremila suknju od crne svile koju je ispeglala i s koje je sklonila komadić sira zaglavljen u porubu. Dala ju je Aniki da je ponese na sprat. Gertruda je svirala harfu na matineu i uvek su morali da joj čiste odeću pre nego što bi krenula iz kuće.

Ponovo se oglasilo zvono. Ovog puta je to bio profesor Emil koji je izgubio kravatu. Malo kasnije profesor Julijus

joj je dao deset krajcara i poslao je da kupi primerak *Bečkog dnevnika* od prodavačice novina iza ugla.

„Onaj idiot Jakobson je objavio članak o poreklu vulkanskih stena koji je pun gluposti”, rekao je. „Morao sam da im napišem pismo. Nadam se da su ga objavili.”

Anika je pretrčala preko trga i provukla se između kestenova do ulice Keler nadajući se da su u novinama objavili profesorovo pismo jer će se, u suprotnom, strašno iznervirati.

Gospođa koja je prodavala novine bila je Anikina prijateljica i već je videla da profesorovo pismo jeste odštampano.

„Odlično, biće dobro raspoložen”, rekla je. „Čujem da Bodekovi svaki čas treba da dobiju novu bebu.”

Anika je klimnula glavom. „Ako bude dečak, daće ga na usvajanje.”

Kad se vratila s novinama, ponovo su je poslali napolje do cvećarke koja je s korpom sedela pored fontane. Anikin zadatak je bio da odabere cveće koje je profesor Julijus svake subote stavljao kraj slike svoje voljene – žene koja je umrla pred samo venčanje. Pošto se bližilo leto, Anika je kupila planinsku gorčicu i runolist i odnela ih u profesorovu radnu sobu gde je ovaj po treći put čitao pismo koje je poslao novinama.

Njegova voljena se zvala Adel Fišer i prebivala je na stolu kraj prozora. Dok je nameštala cveće, Anika je pomislila kako je tužno što je ta žena umrla. Izgledala je ozbiljno

i imala veliki nos pa je Anika bila uverena da bi se ona i profesor odlično slagali.

Posle svega toga Zigrid joj je naložila da uglača srebrne svećnjake, a onda je došlo vreme za jutarnju užinu – čašu penušavog mleka i zlatnu kiflu s vanilom tek izvađenu iz rerne, koju je ponela u popločano dvorište iza kuće.

Anika je volela to dvorište s kapijom prekrivenom puza-vicama koja je vodila u sporednu uličicu. Tu su se nalazili praonica, konopci za veš i stara štala koja se više nije koristila za konje i kočije već kao skladište. Eli je tu gajila muškatile i petunije, a u jednom osunčanom uglu pored kuće stajala je plava klupa na kojoj su sluge volele da sede kad bi imale koji minut slobodnog vremena.

Međutim, tog dana nije bilo vremena za lenčarenje na suncu. Morala je da izvadi oprani veš iz korita i obesi ga da se suši, istuče tepihe i očisti grašak pre ručka. Zatim je otrčala da izabere taksi za profesorku Gertrudu iz niza dvokolica poređanih na drugoj strani ulice Keler. Kola su morala da budu dovoljno visoka da u njih može da stane harfa, ali da imaju vrlo mirnog konja koji neće previše dramati instrument.

Posle toga se vratila u kuhinju da pomogne Eli s ručkom. Subotom je to uvek bio veliki obrok: tog dana su spremale supu od graška, pečenu govedinu s valjušcima i palačinke punjene džemom od višanja. Sve su to odnele iz kuhinje u trpezariju za dvojicu profesora koji su sedeli sa salvetama zavučenicima za kragne i jeli s dosta apetita.

Onda su Zigrid, Eli i Anika sele da ručaju u kuhinji, a zatim je usledilo pranje velike količine sudova. Međutim, subotom posle podne Anika je bila slobodna.

Prvo je otišla u prodavnicu knjiga na uglu. Bila je to antikvarnica, što znači da su se u njoj prodavale stare knjige. A zbog toga u nju nije dolazilo mnogo ljudi. Niko nije tačno znao kako je vlasnik prodavnice her Koblic uspevaio da preživi. Nije bio previše druželjubiv i kad god bi neko pokušao da kupi knjigu koju prodavac još nije pročitao, nervirao se i počinjao da gundža.

Tog dana je čitao knjigu o mumijama – onim koje se balsamuju.

„Da li je Paulina gotova?” – upitala je Anika.

Paulina je bila unuka gospodina Kobllica. Živela je s njim jer je njena majka bila medicinska sestra u Berlinu i tamo je živela. Kao i Anika, Paulina se bavila kućnim poslovima, brisala prašinu s polica, ribala pod i slagala knjige.

Her Koblic je klimnuo glavom.

„Tamo je, pozadi.”

Paulina je volela da čita. Bila je to mršava devojčica s čupavom crnom kosom i tamnim očima, i uz to i veoma pametna. Kao da je nekako uspevala da zapamti sve što bi pročitala u knjigama koje je naprosto gutala, a imala je i album u koji je lepila važne članke isečene iz novina. To su, uglavnom, bile priče o hrabrim podvizima ljudi koji su imali samo jednu nogu, bili slepi ili su ih ispustili na glavu dok su bili bebe.

„To mi pomaže da postanem hrabra”, objasnila je, ali joj je Anika odgovorila da je luckasto biti suviše hrabar i pametan.

„Šta ti fali ovakvoj kakva si?” – upitala je. Međutim, Paulina se plašila spoljnog sveta pa se nije složila s time. Bilo joj je teško da sama napusti knjižaru. Plašili su je otvoreni prostor, nepoznati ljudi... Znala je da će morati nešto da preduzme povodom toga ako stvarno misli da ispravi sve nepravde ovog sveta. Na primer, zašto bogataši imaju sve, a siromašni nemaju ništa...

Zatvorila je knjigu, priču o brodu *Meduza* koji je potonuo negde na Atlantiku, i izašla s Anikom na ulicu. „Mislim da bismo mogle to da izvedemo”, rekla je. „Uzbudljivo je: svi ti ljudi su na splavu koji guta more.”

Anika je klimnula glavom. „Čekaj da stignemo. I Štefan će hteti sve da čuje.”

Porodica Bodek je živela u prizemlju najmanje kuće na trgu.

Bili su zaista siromašni. Her Bodek je radio kao čuvar na vašarištu kod Pratera, a frau Bodek je bila pralja, ali s pet dečaka koje je trebalo prehraniti nikad nije bilo dovoljno novca.

I pored svega toga, upravo je frau Bodek došla do kuće profesora one noći kad su pronašli Aniku i donela im gomilu sveže iskuvanih pelena i nešto odeće za bebe. Štefan, njeno srednje dete, bio je istih godina kao Anika pa su njih dvoje odrastali zajedno, delili iste igračke i istovre-

meno učili da puze u kuhinji. Svi dečaci iz porodice Bodek bili su ljubazni i veseli, ali je Štefan bio poseban. Anika bi bez trena razmišljanja stavila svoj život u njegove ruke.

„Ne mogu dugo da ostanem”, rekao je dečak. „Definitivno čekamo novu bebu, a ja treba da primam poruke.”

Navukao je kapu na čelo i troje dece je zajedno potrčalo popločanim trotoarom niz ulicu pored crkve i zastalo pored polusrušenog zida prekrivenog puzavicom.

Zid je većim delom bio visok i prilično čvrst, ali ste na jednom mestu mogli da sklonite bršljan i pronađete rupu. Deca su se provukla kroz nju i našla se u vrtu.

Svaki put kad bi se ispravila i pogledala oko sebe, osećala su drhtaj olakšanja. Znala su da je bašta, koja je pripadala gradskoj skupštini osuđena na propast i da će na tom mestu biti izgrađene kancelarije. Kopači i zidari mogu da se pojave svakog trena i unište svu tu lepotu.

Međutim, taj dan još nije došao. Leptirići su još lepršali nad dugačkom travom, drač i maslači su se njihali na povetarcu, a veliki kedar je širio svoje grane. Na vrhu niza kamenih stepenika, na mestu na kom je nekada stajala fontana, nalazila se statua Venere bez ruku, a u jezercetu su među korovom još cvetali vodeni ljiljani.

Bašta je pripadala urušenoj kući austrijskog plemića koji je pre više od sto godina došao u Beč da služi caru, s namerom da se obogati.

I uspeo je. Nažalost, bio je kockar pa je uskoro i izgubio sav novac koji je zaradio, a prelepa kuća koju je sagradio

bila je prodata, pa zatim ponovo prodata... Neko vreme je bila prazna, a onda je izbio požar... Od vile je sada ostala samo gomila urušenih stubova i izlomljenog kamenja.

Ali bašta je opstala. Štaviše, bila je u boljem stanju nego ikad ranije: divlja, isprepletana i tajanstvena.

„Ne treba da pokušavamo da je sredimo... nećemo čak ni zalivati cveće”, odlučila je Anika. Ostali su se složili.

Međutim, postojalo je jedno mesto koje su uredili, o kojem su se brinuli i povremeno ga čistili i ribali. U središtu vrta, zarasla u ljiljane i zanovet, nalazila se kolibica okrečena u zeleno. Nekada je to bilo skladište za alat, ali je, za razliku od glavne kuće, bilo neoštećeno požarom. Krov je bio čvrst, prozori celi, a vrata su mogla normalno da se zatvore.

Ta šupa je postala njihov glavni štab. Pozajmili su čebence i stavili ga na pod. Našli su i neke ćupove. U praznu flašicu od sosa ubacili su sveću, a Štefan je pronašao i katanac za vrata.

Kad su prvi put došli u vrt, igrali su se kao da im je to kuća. Skupljali su orahe i bobice za ručak i pravili se da je vreme za spavanje ili buđenje. Međutim, kad su malo porasli, šupa je postala mesto na kojem su planirali igre. Nekad su se pravili da je to baraka u Mafekingu koju opsedaju Buri, grobnica u Dolini kraljeva koju napadaju pljačkaši, a prethodne nedelje zamišljali su da se nalaze u kuli u kojoj je bila zarobljena Meri Stjuart.

Obično je Paulina pronalazila priče u knjigama koje je čitala. Izabrali bi neku od njih i birali likove, menjali uloge,

izigravali čas vojnike, čas ljude u koje su ti vojnici pucali. Malo su se igrali, malo glumili, ali su se uvek potpuno uživaljivali u predstvu.

Tog dana im je Paulina ispričala o *Meduzi* – brodu s robovima kojim je komandovao nesposoban kapetan, nasukanom na greben u blizini afričke obale.

„Svi bogati ljudi su se izvukli u čamcima za spasavanje i ostavili robove da se snađu kako znaju i umeju. Robovi su napravili ogroman splav i danima plutali po moru, ali su polako počeli da umiru od žeđi, padali u vodu i ludeli. Čak su jeli i meso mrtvih drugara. Spasilački brod pronašao je samo njih petnaestoro, a bilo ih je više od stotine.”

Anika je klimnula glavom. „Koliba može da bude *Meduza*, a na travnjak ćemo staviti cebe kao splav. Sve oko njega će biti more. Štefana možemo da pojedemo i bacimo njegove ostatke u vodu. A on onda može da bude kapetan spasilačkog broda.”

Deca su često menjala priču tako da bude strašnija, ali i pravičnija za sve učesnike. Svako je dobijao priliku da se udavi, bude upucan ili pobegne u kolibu pod kišom strela.

Za nekoliko sati su iskusili brodolom, žeđ, strah i kanibalizam. Onda se odjednom sve završilo. Izvadili su sendviče. Paulina i Anika su podelile svoje sa Štefanom čija majka nikad nije imala viška hrane koji bi mu dala da ponese. Tačno u šest sati izašli su iz svog skrivenog sveta, malo pospremili šupu, stavili katanac na vrata i iz rupe na zidu ispuzali natrag na ulicu.

Na trgu su se razdvojili i vratili svakodnevnom životu.

Kasnije te večeri, dok je Anika sedela u kuhinji i umakala komadiće hleba u rovita jaja, neko je zakucao na zadnja vrata. Bio je to Štefan.

„Mama se porodila”, rekao je. „Stigla nam je beba.”

Svi su ćutali.

„Dečak je”, rekao je Štefan.

Anika je odgurnula čašu. „Znači da će ga dati na usvajanje?”

Štefan se nasmejao. „Neće. Eno je, drži ga, mazi i priča nam kako je to divna beba. Čak mislim da ima i malo kose.”

Eli je ustala i uzela šal koji je isplela za bebu i kapicu koju joj je heklala Zigrid.

„Znači, sigurno će ga zadržati?” – upitala je pomalo nervozno Anika kad je Štefan otišao.

„Sigurno”, rekla je Eli. „Majke ne daju tek tako svoju decu”, rekla je i odmah začutala kad je videla Anikin izraz lica. Uхватила je devojčicu za ruku. „Tvoja majka bi te zadržala da je mogla, to sigurno znaš. Zar ne?”

Anika je to znala. Kad je legla u krevet na tavanu i ugasila lampu, ispričala je sebi istu priču kao i svake večeri.

Počinjala je zvonom na vratima – zvonom na *glavnim* vratima. Jedna žena je izašla iz kočije. Imala je gustu kestenjastu kosu i ljubičasti šešir. Oči su joj bile gotovo iste boje kao kosa, tople i smeđe, i bila je visoka i prelepo obučena, kao žena na slici koju je profesor Emil držao u svojoj sobi i koju je zvao *Ledi Šelot*. Ušla bi u kuću i upitala: „Gde je? Gde je moja odavno izgubljena kći? Vodite me kod nje!” A onda bi zagrlila Aniku obema rukama.

„Drago moje voljeno dete”, govorila je. Zatim je objašnjavala zašto je morala da ostavi Aniku u crkvi. Objasnjenje je uvek bilo složeno i Anika ga je često menjala dok je pričala priču, ali te večeri je bila umorna pa je preskočila taj deo i odmah prešla na trenutak kad se majka okreće prema kočiji, a iz nje iskače pas – zlatni retriever vlažnih i nežnih očiju...

„Dovela sam ga za tebe”, rekla joj je majka. „Bila sam uverena da želiš psa.”

Anika je čvrsto zaspala.